

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана
Франка
Факультет управління фінансами та бізнесу
Кафедра цифрової економіки та бізнес-аналітики

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри цифрової економіки та
бізнес-аналітики
факультету управління фінансами та бізнесу
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 6 від 19 січня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____ І.Б. Шевчук

Силабус з навчальної дисципліни
«Технології створення програмних та інтелектуальних систем»,
що викладається в межах ОПІ
«Інформаційні технології в бізнесі»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 051 «Економіка»

Львів 2021 р.

	<p align="center">Силабус навчальної дисципліни «Технології створення програмних та інтелектуальних систем», Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність: 051 «Економіка»</p>
<p>Адреса викладання дисципліни</p>	<p>м. Львів, вул. Коперника, 3</p>
<p>Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна</p>	<p>Факультет управління фінансами та бізнесу Кафедра цифрової економіки та бізнес-аналітики</p>
<p>Галузь знань, шифр та назва спеціальності</p>	<p>05 «Соціальна та поведінкові науки» 051 «Економіка»</p>
<p>Викладачі дисципліни</p>	<p>Стадник Юліанна Андріївна, к.е.н., доцент кафедри цифрової економіки та бізнес-аналітики</p>
<p>Контактна інформація викладачів</p>	<p>Моб. телефон: +38(097)-35-995-44 Електронні скриньки: stadnykyulianna@gmail.com; yulianna.stadnyk@lnu.edu.ua Viber: +38(097)-35-995-44; Messenger: Stadnyk Yulianna; Skype: Stadnyk Yulianna Сторінка викладача: https://financial.lnu.edu.ua/employee/ctadnyk-yulianna-andrijivna Місце знаходження: м. Львів, вул. Коперника, 3; кім. 508 (кафедра цифрової економіки та бізнес-аналітики)</p>
<p>Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються</p>	<p>Щочетверга, 15:00-16:20 год. (вул. Коперника, 3, ауд. 302) Консультації в день проведення лекцій/лабораторних занять (за попередньою домовленістю). Можливі он-лайн консультації через Skype, Viber. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.</p>
<p>Сторінка курсу</p>	<p>https://financial.lnu.edu.ua/course/tehnolohiji-stvorennya-prohramnyh-ta-intelektualnyh-system Платформа MOODLE: http://e-learning.lnu.edu.ua/login</p>
<p>Інформація про дисципліну</p>	<p>Курс розроблено таким чином, щоб надати здобувачам вищої освіти необхідні знання для набуття і прикладного використання компетентностей із застосування технологій створення програмних систем та систем штучного інтелекту. У курсі розглянуто основні аспекти та процес створення програмних систем, методології проектування інтелектуальних систем.</p>
<p>Коротка анотація дисципліни</p>	<p>Дисципліна «Технології створення програмних та інтелектуальних систем» є нормативною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки, яка викладається в I семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>Мета дисципліни — розкрити студентам основні теоретичні положення щодо створення інформаційних та інтелектуальних</p>

	<p>систем та ознайомити із сучасними підходами до вирішення даної проблеми.</p> <p>Завдання дисципліни: розглянути основні принципи створення програмних та інтелектуальних систем, методологію та основні технології створення програмних та інтелектуальних систем, засоби та інструменти створення Web-орієнтованих програмних додатків.</p>
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вахнюк, С.В. Технологія створення програмних та інтелектуальних систем [Текст] : навчальний посібник / С. В. Вахнюк. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – 254 с. 2. Недашківський О.Л. Планування та проектування інформаційних систем: навчальний посібник / О.Л. Недашківський. – Київ, 2014. – 215с. 3. Орлов С.А. Технологии разработки программного обеспечения /С.А. Орлов, Б.Я. Цилькер – СПб.: Питер, 2012. – 608с. 4. Джераратано Д. Экспертные системы [Текст] : пер. с англ / Джераратано Д., Райли Г. – М. : Вильямс, 2007. – 1152 с. 5. Карпенко М. Ю. Технології створення програмних продуктів та інформаційних систем : навч. посібник / М. Ю. Карпенко, Н. О. Манакова, І. О. Гавриленко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 93 с. 6. Бахтизин В.В. Технология разработки программного обеспечения /В.В.Бахтизин, Л.А.Глухова – Минск: БГУИР, 2010. – 267с. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Ситник В. Ф. Інтелектуальний аналіз даних (дейтамайнінг) [Текст] : навчальний посібник / В. Ф. Ситник, М. Т. Краснюк ; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ “КНЕУ ім. Вадима Гетьмана”. – К. : КНЕУ, 2007. – 376 с. 8. Рассел С. Искусственный интеллект. Современный подход [Текст] : пер. с англ. / С. Рассел, П. Норвиг. – М. : Вильямс, 2006. – 1408 с. <p>Ресурси мережі інтернет:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Telecommunications billing http://en.wikipedia.org/wiki/Telecommunications_billing 2. www.vtei.com.ua/images/OFF/ekis/.../tehnologiya_stvorenniya.pdf 3. http://eprints.kname.edu.ua/46989/1/2017%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2024%D0%9D%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B514.04.17_.pdf 4. allbest.ru/k-3c0b65625a2ad78a5c43a88521216c36.html
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 32 годин лабораторних занять та 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>а) знати</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ принципи та технології проектування та створення програмних та інтелектуальних систем; ▪ основні напрямки досліджень і розробок в галузі штучного інтелекту та технології створення інтелектуальних систем; ▪ сучасні моделі, методи та засоби штучного інтелекту в системах прийняття рішень в економіці та бізнесі; ▪ засоби розробки та виконання програмних додатків; ▪ структуру, класи, переваги та слабкі місця експертних систем; ▪ інструменти проектування нейромереж та алгоритми навчання нейромереж;

	б) уміти <ul style="list-style-type: none"> ▪ системно обробляти економічну інформацію; ▪ планувати процес створення програмних додатків; • проектувати експертні системи та програмувати окремі задачі штучного інтелекту;
Ключові слова	Інформаційна система, штучний інтелект, програмування, експертна система, програмний додаток, інструменти проектування ІС.
Формат курсу	Змішаний (очний/дистанційний)
	Проведення лекцій, лабораторних занять та консультацій для кращого розуміння тем. Викладання навчальної дисципліни передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п.
Теми	Подано у формі Схеми курсу
Підсумковий контроль, форма	Екзамен в кінці семестру передбачає виконання тестових завдань та завдань з розширеною відповіддю. Підсумкова оцінка складається із кількості балів нарахованих за: задачу лабораторних робіт та індивідуального завдання та результатів екзамену. Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, виконання навчальних та індивідуальних завдань.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін як “Технології інтернет”, “ Економіка і організація виробництва програмних продуктів”, “Технології проектування та адміністрування БД і СД” достатніх для: а) сприйняття категоріального апарату сфери інформаційних технологій; б) оперування методами професійної дискусії для формування власної аргументованої позиції.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекція-бесіда, лекція-візуалізація, проектно-орієнтоване навчання, навчальна дискусія, мозкова атака, кейс-метод, демонстрування, самостійна робота, лабораторні роботи, метод порівняння, метод узагальнення, метод конкретизації, метод виокремлення основного, обговорення, робота над помилками,
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання середовищ створення програмних додатків, крім загально вживаних програм і операційних систем. Мультимедійна дошка, проектор.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> • лабораторні роботи: 32% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 32; • індивідуальне завдання: 18% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 18; • екзамен: 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50). Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

	<p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в практичній (письмовій) роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і лабораторні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані під час поточного оцінювання, індивідуальної роботи та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Значення та напрямки розвитку інформаційних систем. 2. Основні поняття дисципліни. 3. Класифікація програмних систем. 4. Життєвий цикл інформаційної системи. 5. Учасники процесу створення програмної чи інформаційної системи. 6. Структура проектної документації. 7. Технологія створення програмної та інформаційної системи. 8. Програмне забезпечення системної обробки інформації. 9. Процедурне програмне забезпечення. 10. Декларативне програмне забезпечення. 11. Програмні системи технології “клієнт-сервер”. 12. Загальне поняття штучного інтелекту. 13. Можливість та доцільність створення штучного інтелекту. 14. Сфери практичного застосування систем штучного інтелекту. 15. Характеристики та базові принципи функціонування експертних систем. 16. Методологія формалізації знань. 17. Моделювання процесу рішення задач людиною. 18. Методологічні засади створення експертних систем.

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.
-------------------	--

Схема курсу

Тиждень / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1	2	3	4	5	6
Тиж. 1 2 год.	Тема 1. Основні поняття та системотехнічні аспекти теорії створення програмних та інтелектуальних систем.	Лекція	Осн. [1,2,6]. Інт. [1,2].	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до лабораторного заняття 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 1 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1-6]. Інт. [1,2].	Ознайомитись з особливостями процесу створення інформаційних систем 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 2 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1-6]. Інт. [1,2].	Виконати ідентифікацію задачі створення консультаційної (експертної) системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 3 2 год.	Тема 1. Основні поняття та системотехнічні аспекти теорії створення програмних та інтелектуальних систем.	Лекція	Осн. [1,2,6]. Інт. [1,2].	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до лабораторного заняття 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом

1	2	3	4	5	6
Тиж. 3 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1-6]. Інт. [1,2].	Виконати концептуалізацію задачі створення консультаційної (експертної) системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 4 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1-6]. Інт. [1,2].	Виконати неформальний опис задачі проектування консультаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 5 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лекція	Осн. [3-5]. Дод. [7-8]. Інт. [1-3].	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до лабораторного заняття 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 5 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1-6]. Інт. [1,2].	Виконати неформальний опис задачі проектування консультаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 6 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-3].	Визначити способи подання знань та даних консультаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 7 2 год.	Тема 2. Процес створення програмних та інформаційних систем	Лекція	Осн. [3-5]. Дод. [7-8]. Інт. [1-3].	Опрацювати лекційний матеріал,	До проведення наступного

1	2	3	4	5	6
				підготуватися до лабораторного заняття 2 год.	аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 7 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Формалізація відношень між даними та діями системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 8 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Опис моделі системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 9 2 год.	Тема 3. Поняття штучного інтелекту	Лекція	Осн. [3-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до лабораторного заняття 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 9 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Вибір програмного забезпечення для реалізації системи, створення бази даних 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 10 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Створення та наповнення бази даних консультаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 11	Тема 3. Поняття штучного інтелекту	Лекція	Осн. [3-6].	Опрацювати	До

1	2	3	4	5	6
2 год.			Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	лекційний матеріал, підготуватися до лабораторного заняття 2 год.	проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 11 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Програмна реалізація отримання висновку системою 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 12 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Програмна реалізація інтерфейсу користувача 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 13 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем.	Лекція	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Програмна реалізація отримання висновку системою 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 13 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем.	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Тестування інформаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 14 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем.	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Тестування інформаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом

1	2	3	4	5	6
Тиж. 15 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем.	Лекція	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Програмна реалізація отримання висновку системою 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 15 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем.	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Дослідна експлуатація інформаційної системи 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом
Тиж. 16 2 год.	Тема 4. Методологія проектування інтелектуальних систем.	Лабораторне заняття	Осн. [1,4-6]. Дод. [7-8]. Інт. [1-4].	Модифікація системи з метою усунення виявлених недоліків 2 год.	До проведення наступного аудиторного заняття за розкладом

Викладач _____ Ю.А. Стадник